

Sygn. akt VII U 2203/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Popielińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Adrianna Mikulska

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania E. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 28 sierpnia 2013 r. nr (...)

1. Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej E. B. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 01 lipca 2013r.;
2. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji.

/ Na oryginale właściwy podpis. /

Sygn. akt VII U 2203/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonej E. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153 poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa. Organ rentowy podał, iż nie uwzględnił ubezpieczonej do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów pracy od dnia 01 czerwca 1974 r. do dnia 02 maja 1977 r. oraz od dnia 05 maja 1980 r. do dnia 01 września 1996 r. w (...) Zakładach (...) w S. (następnie (...) Zakładach (...) w S., ostatecznie Fabryce (...) sp. z o.o. w S.), bowiem w przedłożonym świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 06 maja 1999 r. pracodawca przy określeniu charakteru pracy nie powołał podstawy prawnej – rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8 poz. 43) (tom III k. 27-28 akt emerytalnych ZUS).

Odwołanie z dnia 18 września 2013 r. od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniosła ubezpieczona E. B., wskazując, iż ówczesny jej zakład pracy obecnie nie istnieje i nie ma możliwości uzyskania innego od przedłożonego świadectwa pracy. W jej ocenie wykonywana w spornym okresie praca niewątpliwie miała charakter pracy w warunkach szczególnych jednocześnie wniosła o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków na potwierdzenie tej okoliczności (k. 2 akt sprawy).

W odpowiedzi z dnia 08 października 2013 r. na odwołanie ubezpieczonej pozwany organ rentowy wniosł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji (k. 3 akt sprawy).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona E. B. zd. (...), urodzona dnia (...), z zawodu obuwnik szwacz, w dniu 08 lipca 2013 r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach. Ubezpieczona nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wymagany wiek 55 lat ubezpieczona ukończyła w dniu 27 marca 2012 r. Ubezpieczona nie pozostaje w stosunku pracy.

okoliczności bezsporne, vide: wniosek ubezpieczonej o emeryturę – tom III k. 1-3 akt sprawy rentowych

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczona udowodniła według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. staż sumaryczny 23 lata, 1 miesiąc i 29 dni, w tym 18 lat, 4 miesiące i 1 dzień okresów składkowych oraz 4 lata, 9 miesięcy i 28 dni okresów nieskładkowych, jednakże nie udowodniła wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

dowód: karta przebiegu zatrudnienia ubezpieczonej – tom III k. 25-26 akt rentowych

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 28 sierpnia 2013 r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

dowód: decyzja pozwanego o odmowie prawa do emerytury z dnia 28 sierpnia 2013 r. – tom III k. 27-28 akt rentowych

W okresie od dnia 01 września 1996 r. ubezpieczona uzyskała prawo do renty inwalidzkiej III grupy inwalidów, następnie rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy – łącznie pobieraną do dnia 31 maja 2012 r.

okoliczność bezsporna, vide: decyzje rentowe pozwanego – tom II k. 34, 48, 51, 55, 69, 70-71, 78-79, 83, 90, 93-94, 104 i 120 akt rentowych

Od dnia 12 stycznia 2013 r. wnioskodawczyni otrzymała prawo do świadczenia przedemerytalnego.

okoliczność bezsporna, vide: decyzja pozwanego o przyznaniu prawa do świadczenia przedemerytalnego z dnia 15 stycznia 2013 r. – tom II k. 186 akt rentowych

W okresie od dnia 01 czerwca 1973 r. do dnia 31 maja 1974 r. ubezpieczona w ramach umowy o pracę, naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy uczestnika Ochotniczego Hufca Pracy wykonywała pracę na rzecz (...) Zakładach (...) w S.. Bezpośrednio po zakończeniu przyuczenia do pracy, została ona zatrudniona w tym samym zakładzie.

W spornym okresie od dnia 01 czerwca 1974 r. do dnia 02 maja 1977 r. oraz od dnia 05 maja 1980 r. do dnia 01 września 1996 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w (...) Zakładach (...) w S. (następnie Fabryce (...) sp. z o.o. w S.) na stanowiskach obuwnika szwacza oraz obuwnika. W powyższym okresie wnioskodawczyni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace obuwnika montażysty przy klejeniu i zszywaniu elementów wierzchnich cholewek obuwia.

Ubezpieczona w zakładzie pracy uzyskała tytuł wykwalifikowanego robotnika w zawodzie obuwnika szwacza na podstawie egzaminu w dniu 01 września 1976 r.

Swoją pracę obuwnika szwacza i obuwnika ubezpieczona wykonywała przez cały czas pracy zawodowej w zakładzie pracy w szwalni. Praca odbywała się co do zasady przy szyciu – w zależności od wzoru danego wykonywanego produktu, nad którym w danym momencie odbywała się praca (sandały, buty, kozaki). Praca polegała na szyciu obuwia – przygotowaniu, szlifowaniu, przesywaniu i przyszywaniu, łączeniu przyszwyci z obłożyną buta (derby), obszywaniu cholewki u góry, przyszywaniu lub przyklejaniu paseczków i sprzączek klejem butaprenem, ścinaniu cholewek. Większość elementów najpierw była przyklejana butaprenem, a następnie dodatkowo przyszywana – przy czym klejeniem zajmowały się inne pracownice (osoby, które nie umiały szyc – kilka osób), jednakże w ramach swoich obowiązków – o ile produkowany był wzór, który tego wymagał – ubezpieczona także, przed szyciem, zajmowała się klejeniem do wzoru. Była to kompleksowa praca przy klejeniu i szyciu elementów wierzchnich cholewek obuwia. Praca w szwalni dotyczyła elementów wierzchnich cholewek obuwia – elementami spodowymi zajmowano się w dziale montażu.

Każdorazowo dana pracownica zajmowała dane stanowisko, zgodnie ze wskazaniem majstra. Pracę co do zasady ubezpieczona wykonywała na maszynach do szycia – mniejszych i większych. W podstawowym zakresie swoich zadań zajmowała się ona szyciem i obszywaniem, klejenie zajmowała się w ramach zastępowania nieobecnego pracownika. W przypadku braku dostatecznej ilości pracowników lub absencji pracowników majster przydzielał szwaczkom także inne prace – m.in. klejenie.

Jeden wzór danego obuwia produkowany był co do zasady przez okres kilka tygodni, i wówczas dana pracownica wykonywała pracę przez ten czas na jednej konkretnej maszynie. Następnie – nadal w zakresie szycia – przy zmianie wzoru produkowanego obuwia było tak, że pracownicy zmieniali maszyny i szyli na innych maszynach.

Wszystkie pracownice wykonywały prace na sąsiadujących ze sobą taśmach produkcyjnych, których w szwalni było 7 – zmieniały miejsca w zależności od wzoru obuwia w danym momencie produkowanego. Cała praca odbywała się przy taśmach produkcyjnych – szycie, klejenie, montowanie, ścienianie, liczenie – całość prac związanych z wykonywaniem danego kroju.

Inne pracownice, zatrudnione na analogicznych stanowiskach pracy obuwnika szwacza oraz wykonujące te same prace, otrzymały od pozwanego organu rentowego emeryturę z obniżonym wiekiem z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczona nie pełniła w zakładzie pracy funkcji dodatkowych (brygadzisty, mistrza).

W niespornym okresie od dnia 03 maja 1977 r. do dnia 04 maja 1980 r. ubezpieczona przebywała na bezpłatnym urlopie wychowawczym.

dowód: świadectwo pracy z dnia 18 listopada 1992 r. – tom I k. 3 akt rentowych, świadectwo pracy z dnia 22 lipca 1996 r. – tom I k. 13 akt rentowych, legitymacja ubezpieczeniowa – koperta tom I k. 58 akt rentowych, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 06 maja 1999 r. – tom III k. 9 akt rentowych, zaświadczenie z archiwum z dnia 12 września 2000 r. – tom III k. 11 akt rentowych, akta osobowe – osobna koperta w aktach sprawy, zeznania świadków U. P. i I. P. oraz wnioskodawczyni – protokół skrócony k. 20-22 akt sprawy, protokół elektroniczny k. 23 akt sprawy, świadectwo pracy świadka I. P. – okazane na rozprawie – k. 21 akt sprawy

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, aktach rentowych pozwanego organu oraz aktach osobowych ubezpieczonej ze spornego okresu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadków U. P. i I. P., bowiem jako osoby obce, nie zainteresowane wynikiem postępowania, a jednocześnie zatrudnione w spornym okresie w tym samym zakładzie pracy, w ocenie Sądu zasługuje na walor wiarygodności, tym bardziej, że ich zeznania razem z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym wyjaśnieniami wnioskodawczynie, tworzą zwartą i logiczną całość.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie skarżącej E. B. jest zasadne i z tego tytułu zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonej do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że ubezpieczona legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, iż stanowisko organu emerytalnego odmawiające jej prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 nr 153 poz. 1227 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Podkreślenia wymaga, iż art. 184 ust 2 powyższej ustawy zmieniony został przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. nr 637) z dniem 01 stycznia 2013r., co skutkuje tym iż od 01 stycznia 2013 r. celem uzyskania uprawnienia do emerytury w warunkach szczególnych nie ma konieczności spełniania przez ubezpieczonych przesłanki rozwiązania stosunku pracy.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale VII (W przemyśle lekkim) pod pozycją 14 wskazano prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego.

Wskazać również należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w

szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, iż ubezpieczona w dniu 27 marca 2012 r. osiągnęła 55 rok życia, na dzień złożenia wniosku udokumentowała okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 20 lat, nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, oraz nie pozostawała w stosunku pracy.

Przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach - prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego - uznać można było sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonej od dnia 01 czerwca 1974 r. do dnia 02 maja 1977 r. oraz od dnia 05 maja 1980 r. do dnia 01 września 1996 r. w (...) Zakładach (...) w S. (następnie (...) Zakładach (...) w S., ostatecznie Fabryce (...) sp. z o.o. w S.) – bowiem w ocenie pozwanego w przedłożonym świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 06 maja 1999 r. pracodawca przy określeniu charakteru pracy nie powołał podstawy prawnej tj. w/w rozporządzenia, co dyskwalifikuje je jako dowód.

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez ubezpieczoną pracy w szczególnych warunkach w spornych okresach znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym (świadectwo pracy, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, akta osobowe). Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutów organu rentowego do wskazanego dokumentu i posiłkowo uznał ten dokument jako potwierdzający charakter zatrudnienia ubezpieczonej w kontekście pozostałych dowodów zgromadzonych w sprawie. Niewątpliwie faktyczny rodzaj pracy ubezpieczonej został potwierdzony zeznaniami świadków – współpracowników wnioskodawczyni ze spornych okresów zatrudnienia – którzy zgodnie wskazali, iż wnioskodawczyni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała w warunkach szczególnych prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego. Należy wskazać, iż świadkowie ci stanowili wiarygodne osobowe źródła dowodowe dla Sądu, ponieważ pracowali w zakładzie pracy okresach co do zasady pokrywających się z zatrudnieniem tam ubezpieczonej. Świadek U. P. pracowała we wspomnianym zakładzie pracy w latach 80. i 90. XX wieku (wskazywała, iż z ubezpieczoną pracowała razem ok. 10 lat), zaś świadek I. P. w latach 1970-1998 (czyli rozpoczęła pracę 5 lat przed ubezpieczoną i kontynuowała ją jeszcze przez 2 lata po jej odejściu z pracy) – zatem równoległe z ubezpieczoną, a nade wszystko na tym samym oddziale szwalni. Świadek P. potwierdziła także, iż – analogicznie jak skarżąca – najpierw przyuczała się do zawodu w ramach Ochotniczego Hufca Pracy (w przeciwieństwie do skarżącej nie przez rok, a 9 miesięcy), po czym otrzymała od pracodawcy bezpośrednio umowę o pracę przy produkcji obuwia. Co jest niewątpliwie istotne – świadkowie wskazywali jednoznacznie, iż pracowali na stanowiskach obuwnika szwacza (zatem tożsamym ze stanowiskiem pracy ubezpieczonej wynikającym ze świadectwa pracy). Swoją pracę obuwnika szwacza i obuwnika ubezpieczona wykonywała przez cały czas pracy zawodowej w zakładzie pracy w szwalni. Pracę co do zasady ubezpieczona wykonywała na maszynach do szycia – mniejszych i większych. Przesłuchani w sprawie świadkowie w sposób zbieżny i dla Sądu wiarygodny opisywali rodzaj i dokładne zadania, jakie ubezpieczona wykonywała w spornych okresach. Sąd zatem w całości dał wiarę zeznaniom świadków – bowiem w precyzyjny opisali oni rodzaj wykonywanej pracy przez ubezpieczoną na stanowisku obuwnik jak i obuwnika – szwacza podkreślając iż

zakres czynności ubezpieczonej na tych stanowiskach był taki sam a ubezpieczona nie zmieniała wydziału , na którym pracowała (szwalnia) przez cały okres swego zatrudnienia.

Godzi się również w tym miejscu wskazać, iż jak wyjaśnili świadkowie – zatrudnieni na analogicznym stanowisku pracy obuwnika szwacza i wykonujący te same prace - ich wnioski o emeryturę zostały uwzględnione bezpośrednio przez organ w drodze decyzji przyznającej emeryturę, bez konieczności odwoływania się do sądu, na podstawie świadectw pracy, które wskazywały na to samo stanowisko pracy co zakwestionowane w przypadku ubezpieczonej. Niezasadne zatem w ocenie Sądu było różnicowanie sytuacji prawnej osób, co do których – jak ustalono – wykonywały one te same czynności pracownicze (obuwnik szwacz), które w przypadku świadków P. i P. stanowiły podstawę przyznania świadczenia, zaś w wypadku ubezpieczonej nie zostały do jego przyznania zaliczone ani uwzględnione.

Mając na uwadze zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd Okręgowy uwzględnił ubezpieczonej do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia od dnia 01 czerwca 1974 r. do dnia 02 maja 1977 r. oraz od dnia 05 maja 1980 r. do dnia 01 września 1996 r. w (...) Zakładach (...) w S. (następnie (...) Zakładach (...) w S., ostatecznie Fabryce (...) sp. z o.o. w S.) wskazany w zakwestionowanym przez organ rentowy świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych , jako okres pracy przy przygotowaniu, obszywaniu sklejonych cholewek, przesywaniu i zszywaniu wcześniej sklejonych elementów wierzchowych obuwia, ściemniania i szlifowania, dublowania i ćwiekowania – czyli wykonywaniu obowiązków obuwnika montażysty. Na takie właśnie prace wprost wskazał pracodawca w świadectwie pracy w warunkach szczególnych z dnia 06 maja 1999 r. (tom III k. 9 akt rentowych) – gdy wskazał na wykaz A dział VII pozycję 14 (prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem wyrobów przemysłu skórzanego) punkt 4 (obuwnik - montażysta przy formowaniu cholewek, ćwiekowaniu i przesywaniu obuwia (dublowaniu]) załącznika do zarządzenia nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 6 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dz. Urz. MG. Z 1983 r. nr 1 poz. 2).

Niewątpliwie więc – wbrew twierdzeniom pozwanego zawartym w uzasadnieniu spornej decyzji – ubezpieczona wykazała w niniejszym postępowaniu, iż zajmowała się zszywaniem elementów obuwia właśnie na stanowisku obuwnika szwacza. Zeznania w/w świadków bowiem w całej rozciągłości potwierdziły stanowisko skarżącej odnośnie charakteru i rodzaju wykonywanej przez nią pracy.

W tym miejscu godzi się wskazać, iż zarządzenia resortowe – w tym wskazywane powyżej zarządzenie nr 19 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 6 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dz. Urz. MG. Z 1983 r. nr 1 poz. 2) – nie stanowią źródeł powszechnie obowiązującego prawa, i stanowią jedynie pomocnicze akty prawa niższego rzędu oraz dokumenty dotyczące jedynie konkretnych zakładów pracy, do których odwoływali się poszczególni pracodawcy, wskazując w dokumentacji pracowniczej (świadectwach wykonywania pracy w warunkach szczególnych) na rodzaje wykonywanej przez pracowników pracy. Kluczowym i podstawowym dokumentem w tym zakresie pozostaje cytowane powyżej rozporządzenie. Wypowiedział się bowiem w powyższym zakresie Sąd Najwyższy, wskazując, iż źródłem prawa do emerytury za pracę w szczególnych warunkach jest ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenie z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa (art. 87 Konstytucji). Wykazy resortowe wydane na podstawie § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mają charakter informacyjny, techniczno - porządkujący, uściślający oraz mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11). Na marginesie jedynie Sąd Okręgowy pragnie przytoczyć pogląd Sądu Najwyższego, który wskazał, iż co prawda, wykazy resortowe mają charakter jedynie informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, jednakże z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego lub centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich

warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może - w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych - stanowić negatywną przesłankę dowodową (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/O9; podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I UK 164/11).

Równocześnie Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy ubezpieczonej od dnia 01 czerwca 1973 r. do dnia 31 maja 1974 r., kiedy to odbywała ona naukę oraz przyuczenie do określonej pracy w ramach Ochotniczego Hufca Pracy. Przede wszystkim bowiem dopiero w dniu 27 marca 1975 r. – zatem po powyższym okresie – ubezpieczona uzyskała pełnoletniość. Dalej idąc, w w/w okresie przyuczenia do pracy ubezpieczona, jak wynika z akt osobowych, uczestniczyła (za zgodą przedstawiciela ustawowego w osobie rodzica) zarówno w pracy, jak i szkoleniu – co podkreślała w swoich zeznaniach co do Ochotniczego Hufca Pracy świadek P., wskazując, iż była to w wymiarze ok. 2 dni nauka, a w pozostałym zakresie przyuczenie do pracy. W ramach roku w Ochotniczym Hufcu Pracy nie zajmowała się zatem jedynie pracą w warunkach szczególnych (do której dopiero była przyuczana), a również – jak wynika programu – zwiedzała także inne oddziały produkcyjne i pomocnicze, była zapoznawana z regulaminem pracy, zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy. Faktyczna praca, którą ubezpieczona wykonywała w następnych latach, a która uznana przez Sąd w niniejszej sprawie została za pracę w warunkach szczególnych – szycie cholewek – zgodnie z programem stanowiła jedną z trzech (najbardziej obszerną, ale nie jedyną) części całości szkolenia.

Okoliczność powyższa nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy – bowiem także z wyłączeniem tego okresu zatrudnienia ubezpieczona wykazała, że prace w warunkach szczególnych wykonywała ona łącznie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez przeszło 15 lat – zatem w zakresie wystarczającym do przyznania wnioskowanego świadczenia w postaci emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Okręgowego, wobec udowodnienia wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczona E. B. spełniła wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ osiągnęła 55 rok życia, na dzień złożenia wniosku udokumentowała okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 20 lat, nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, a także spełniła przesłankę udokumentowania stażu co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W tym miejscu zwrócić także należy uwagę na to, iż zgodnie z brzmieniem art. 118 ust. 1a ustawy, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Należy podkreślić, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. OTK-A 2007/8/97 powyższy przepis należy rozumieć w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nie ustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy.

W konkluzji z wyżej przytoczonych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 28 sierpnia 2013 r. i przyznał ubezpieczonej E. B. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 01 lipca 2013 r. (tj. od pierwszego miesiąca złożenia wniosku o przyznanie świadczenia emerytalnego – tom III k. 1 akt rentowych). Sąd Okręgowy wziął pod uwagę fakt, iż wniosek o emeryturę ubezpieczona złożyła w dniu 08 lipca 2013 r. oraz dyspozycję art. 129 ust. 1 cyt. ustawy, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

Działając zaś na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy, Sąd wnioskując a contrario, nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze

fakt, iż dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego pozwoliły na poczynienie wiążących ustaleń co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonej, mającego wpływ na jej prawo do wnioskowanego świadczenia.

SSO Monika Popielińska